

SPOŁECZNIE ODPOWIEDZIALNI

Mija 10 lat od wprowadzenia Konwencji nr 182 MOP, dotyczącej zwalczania najgorszych form pracy dzieci. Do tej pory Konwencję ratyfikowało 182 kraje członkowskie ILO, co stanowi ok. 90 proc. wszystkich członków.

Jak definiować pracę dzieci?

Nie każda praca wykonywana przez dzieci musi być zaliczana do pracy dzieci w negatywnym sensie. Partycypacja dzieci i młodzieży w pracę, która nie wpływa negatywnie na ich stan zdrowia, nie zaburza ich osobistego rozwoju, nie ingeruje w ich zajęcia szkolne jest postrzegane raczej jako zjawisko pozytywne.

Do takich aktywności zaliczymy pomaganie rodzicom w domu, w prowadzeniu rodzinnego biznesu bądź też zarabianie na przysłówkowe "kieszonkowe" poza godzinami szkolnych zajęć lub w trakcie wakacji. Te działania rozwijają w dzieciach dodatkowe umiejętności, które przygotowują je do pełnienia przyszłych ról odpowiedzialnych i przedsiębiorczych członków swojej społeczności. Przyjmuje się zatem, że termin praca dzieci oznacza pracę, której wykonywanie pozbawia dzieci ich dzieciństwa i godności, uniemożliwia naukę i rozwój ich potencjału oraz jest szkodliwa dla ich fizycznego i psychicznego rozwoju. Do najdrastyczniejszych form pracy dzieci zalicza się pracę niewolniczą, przymusową, pracę za długi, poddaństwo, prostytucję, pornografię, przymusowe lub obowiązkowe angażowanie dzieci w konflikty zbrojne oraz wszelkie formy pracy, które godzą w bezpieczeństwo, zdrowie i moralność dzieci.

Pomimo niewątpliwego postępu w kwestii ukrócenia praktyk zatrudniania dzieci, zjawisko to wciąż występuje i wymaga wzmocnienia wysiłków zmierzających do jego zwalczania. Kraje MOP ustaliły nowe cele działań ukierunkowanych na eliminację procederu stosowania najgorszych form zatrudniania dzieci. Cele te mają być osiągnięte przed rokiem 2016.

Globalne cele koncentrują się na: tworzeniu i wdrażaniu krajowych działań odpowiadających problemom dziecięcego zatrudnienia, charakterystycznego dla danego regionu, wzmocnieniu działań o zasięgu globalnym na rzecz walki z pracą dzieci oraz integrowaniu tych działań ze strategiami działań MOP oraz agendą Godnej Pracy.

Kilka faktów z raportu MOP na temat pracy dzieci w 2010 r.

- Odnotowuje się dalszy spadek poziomu pracy dzieci, aczkolwiek spadek ten następuje dość wolno np. w latach 2000-2004 odnotowano spadek na poziomie 10 proc., zaś w latach 2004-2008 tylko 3 proc.
- Szacuje się, że globalnie pracuje 215 milionów dzieci, to tylko 7 milionów mniej niż w 2004 roku.

- O 10 proc. spadło zatrudnienie dzieci w wieku 5-14 lat, natomiast o 31 proc. spadło zatrudnienie dzieci w niebezpiecznych warunkach, niestety 115 milionów dzieci ciągle w takich warunkach świadczy pracę.

- Odnotowano alarmujący wzrost nielegalnego zatrudnienia dzieci w wieku 15-17 lat, z 52 do 62 milionów.

- W ujęciu regionalnym: spadek zaobserwowano w grupie wiekowej 5-14 lat, w regionach Azji i Pacyfiku, Ameryce Łacińskiej i Karaibach, odmienna tendencja występuje niestety w Afryce Subsaharyjskiej, gdzie sytuacja jest szczególnie alarmująca. Pomimo tego, że osiągnięto znaczny progres w ratyfikacji standardów pracy dotyczących pracy dzieci, wciąż 1/3 dzieci na świecie żyje w krajach, które konwencji nie ratyfikowały.

Sektory, w których najczęściej zatrudniane są dzieci

- Rolnictwo - tu zatrudnianych jest najwięcej dziecięcych robotników
- Małe kopalnie - dzieci zatrudniane są w szczególnie niebezpiecznych warunkach
- Prace domowe, tutaj na dużą skalę wykorzystywane są dziewczynki
- Przemysł, handel dziećmi w celach świadczenia pracy lub usług seksualnych
- Wykorzystywanie dzieci w sektorze usług seksualnych - co roku ponad 1 milion dzieci jest zmuszanych do prostytucji, przemycanych lub sprzedawanych w celach seksualnych lub pornograficznych
- Praca przymusowa i praca za długi, w szczególności w przemyśle wydobywczym
- Dzieci w konfliktach zbrojnych - problem przymusowej rekrutacji w szczególności dotyka chłopców,
- Wszelkie formy działalności nielegalnej, przestępczej i kryminalnej.

MOP w obronie dzieci

W odpowiedzi na problemy związane z pracą dzieci MOP w 1992 r. stworzył Międzynarodowy Program Eliminacji Pracy Dzieci – IPEC (ang. *The International Programme on The Elimination of Child Labour*).

IPEC jest programem bardzo zdecentralizowanym, wdrażającym swoje zasady w tych regionach, gdzie najbardziej jest to potrzebne. Program charakteryzuje się specyficznym podejściem do podejmowanych działań, opartym na dialogu i zaangażowaniu rządów, pracodawców oraz związków zawodowych. Do 2009 IPEC objął swoim działaniem ponad 92 kraje we wszystkich regionach świata. W latach 2008-2009 z działań IPEC skorzystało bezpośrednio 300 000 i pośrednio 52 mln dzieci.

Wyznaczone na kolejne lata cele dotyczą m.in. wzmocnienia i poszerzenia badań i dostarczania danych statystycznych dotyczących zjawiska pracy dzieci, kontynuacji technicznej współpracy na rzecz eliminacji pracy dzieci, ułatwiania działań między krajami, w regionach i na kontynentach, wzmocnienia ruchu światowego podejmującego działania w tym obszarze, integracji programów na rzecz walki z pracą dzieci z innymi strategiami MOP oraz agendą Godnej Pracy.

Kurs MOP dla młodych dziewcząt w Kambodży, który zwiększy szanse na zatrudnienie w zawodzie szwaczki. Fot. MOP

Jakie działania służą zwalczaniu pracy dzieci?

Przed wszystkim są to działania ukierunkowane na redukcję poziomu ubóstwa, wzmocnienie ochrony socjalnej oraz edukację. W zwalczaniu pracy dzieci te elementy odgrywają kluczową rolę. Dochody niewystarczające na utrzymanie rodziny oraz słaba ochrona socjalna często powodują, że dzieci zamiast do szkoły trafiają do pracy, nierzadko o charakterze przestępczym. Stąd tak istotną rolę w eliminacji dziecięcego zatrudnienia odgrywają programy Godnej Pracy, promujące godziwe wynagrodzenie oraz dostęp do opieki społecznej i właściwej ochrony socjalnej.

Niebagatelną rolę odgrywa tutaj także edukacja. Szacuje się, że ok. 72 milionów dzieci w wieku wczesnoszkolnym (z czego połowa to dziewczynki) oraz 71 milionów dzieci w wieku gimnazjalnym wczesnych lat szkoły średniej nie uczęszcza do szkoły. Ogromna jest także liczba tych, które uczęszczają do szkoły bardzo nieregularnie. Dlatego też bardzo ważne jest wzmocnienie działań lokalnych, krajowych, regionalnych i światowych zapewniających dzieciom dostęp do nauki.

W zwalczaniu pracy dzieci biorą udział nie tylko rządy np. poprzez wprowadzanie programów dokarmiania dzieci w szkołach, ale także i organizacje pracodawców, związki za-

wodowe, a także organizacje społeczeństwa obywatelskiego. Konieczne jest jeszcze mocniejsze zaangażowanie tych aktorów aby postęp w zwalczaniu dziecięcego zatrudnienia stał się do roku 2016 znacznie bardziej widoczny.

Od pracy dzieci nie jest wolna także Europa, szczególnie Wschodnia. Jak donosi raport, w latach 2008-2009 w ramach projektów IPEC oraz licznych inicjatyw związków zawodowych, organizacji pracodawców i rządów a także organizacji społeczeństwa obywatelskiego podjęto szereg działań zwalczających pracę dzieci w krajach takich Albania, Rosja, Bułgaria, Mołdawia czy Kosowo. Podstawą tych inicjatyw były działania ukierunkowane na edukację.

Konwencje MOP regulujące kwestie związane z pracą dzieci

Bezpośrednio związane z pracą dzieci są dwie Konwencje: Konwencja Nr 138 dotycząca najniższego wieku dopuszczania do zatrudnienia, Konwencja Nr 182 dotycząca zakazu i natychmiastowego eliminowania najgorszych form pracy dzieci. Pozostałe dokumenty ILO podnoszące kwestię pracy dzieci to: Deklaracja MOP dotycząca Sprawiedliwej Społecznej na Rzecz Uczciwej Globalizacji i Deklaracja MOP dotycząca Podstawowych Zasad i Praw w Pracy.

Globalny Pakt Pracy

Praca dzieci stanowi swoistą plagę w łańcuchu dostaw i wymaga stanowczych działań zmierzających do ukrócenia tego procederu. Kwestia pracy dzieci została także poruszona podczas przygotowań do Mistrzostw Świata w Piłce Nożnej, które miały miejsce w tym roku w RPA. Pomimo tego, iż FIFA zobowiązała się do przestrzegania postanowień Konwencji dotyczących Pracy Dzieci i miała podejmować współpracę tylko z tymi dostawcami, którzy nie wykorzystywali dzieci do produkcji piłek, zobowiązania te nie do końca zostały spełnione. Badania udowodniły, że w 4 z 7 licencjonowanych przez FIFA fabryk dopuszczono się praktyk wykorzystania pracy dzieci.

Częsta jest także tendencja to błędnego postrzegania zatrudniania dzieci jako zjawiska występującego głównie w krajach rozwijających się. Warto pamiętać, że praca dzieci często jest wynikiem trudnej sytuacji materialnej, ubóstwa czy też niewystarczającej ochrony socjalnej, dlatego też wszelkie działania ukierunkowane na poprawę sytuacji dzieci w tych obszarach przyczyniają się do redukcji zatrudniania. Działania na rzecz zwalczania pracy dzieci powinny być zatem wdrażane we wszystkich krajach, bez względu ich poziom rozwoju gospodarczego oraz angażować wszystkie podmioty kształtujące rzeczywistość społeczno-ekonomiczną tychże krajów: nie tylko rządy, ale także związki zawodowe, firmy oraz organizacje społeczeństwa obywatelskiego.

Kongo - żołnierze-dzieci. Większość dzieci nie umie pisać ani czytać, ale potrafi posługiwać się bronią. Fot. MOP